

церкві, військовий, учитель, вихователька в дитячому садочку або будівельник. Це не є важливим, адже вони всі є носіями ідеологічного конструкта, який «прошиває» все суспільство. Вони можуть відрізнятись різним ступенем політичної ангажованості з одного боку, але з іншого, виявляють свою ідентифікацію щоразу, коли роблять вибір (між тим, хто є ворогом, а хто другом, між однією маркою автомобіля і іншою тощо). У цьому випадку політичне існує в межах вибору і в межах мислення, про це буде векторним, тобто направленим на досягнення конкретної мети. І ця мета полягає в тому, щоб забезпечити життєдіяльність системи як такої.

Виходячи з вищезначених тез можна стверджувати, що посередність є об'єктом і продуктом ідеології одночасно, а також її основним споживачем і транслятором.

К. О. Попова-Коряк

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ
ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ
ТА ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ**

К. О. Popova-Koriak

**CERTAIN ASPECTS OF SHAPING THE LEGAL CONSCIOUSNESS
AND LEGAL CULTURE OF STUDENTS IN THE FACE OF SOCIO-ECONOMIC
AND POLITICAL CRISIS IN UKRAINE**

Криза політичного, економічного та культурного життя в Україні, нові погляди на сутність держави і права потребують звернення до проблеми формування правової свідомості та рівня правової культури сучасного суспільства в умовах становлення української правової держави. Нині існує чимало питань, які потребують оперативного вирішення. Це передусім правова безграмотність населення, непрофесійність представників органів влади, які приймають нормативно-правові акти, що не відповідають реальній дійсності, не враховують інтереси громадян та суперечать Конституції України, нерозвинена ідеологія правової держави і, як наслідок, заперечення правових принципів. Катастрофічно посилюються загрози внутрішнього характеру: національний, релігійний і соціальний екстремізм, масштабна корупція економіки та криміналізація високоприбуткових сфер діяльності, просочування кримінальних елементів, а також агентів іноземного впливу в правлячу еліту країни. Спостерігаються широке розповсюдження різноманітних форм антисоціальної (соціально-деструктивного) поведінки, падіння духовності в суспільстві, деградація моралі, визнання суспільною нормою масового порушення законів і безкарність, подвійні стандарти, зведення всіх соціальних проблем до питань виживання без орієнтації на розвиток особистості, поширення наркоманії та алкоголізму. На цьому тлі знецінення права, правовий нігілізм, недовіра до правоохоронних та судових органів набули особливо загрозливого характеру. Можна констатувати, що вся сфера правової свідомості опинилася в кризі, яка посилюється двома взаємодоповнюючими процесами – криміналізацією і радикалізацією держави й одержавленням криміналу і екстремізму. Особливо вразливою, з точки зору втрати орієнтирів правомірної поведінки, стає молодь – найбільш чутлива та рухлива частина соціуму – яка

піддається маніпулюванню та екстремістським настроям, використовується окремими політичними силами як засіб досягнення влади в неконституційний спосіб. У зв'язку з цим вища школа повинна бути орієнтована на виховання особистості засобами формування в їх правосвідомості твердих правових переконань, ціннісних орієнтацій, прийняття еталонів правомірної поведінки, основаних на деталізації і глибині правових знань та уявлень.

Формування правосвідомості студентів буде успішним, а правова культура буде якісно вищою, якщо орієнтуватиметься на становлення життєво важливих позицій студента: 1) як особистості, здатної критично мислити, шукати шляхи раціонального вирішення правових питань, вміти знаходити вихід з конфліктних ситуацій, керуючись нормами права; 2) як громадянина, який знає і поважає закони своєї країни та дотримує активну громадянську позицію; 3) як фахівця і професіонала, здатного організувати професійну діяльність, здійснювати пошук вирішення професійних ситуацій відповідно до норм права.

Під час відбору і наповнення змістовного аспекту в процесі формування правосвідомості необхідно враховувати конкретний вид та рівень професійної діяльності майбутніх фахівців. Як нам бачиться, загальна схема змісту правової освіти для будь-якої неюридичної спеціальності закладів вищої освіти гуманітарного або технічного профілю повинна складатися з двох частин: базової (єдиної для всіх) та варіативної (врахування професійного спрямування).

До базової частини необхідно включити такі дисципліни, як «Теорія держави і права» та «Конституційне право», які сприятимуть формуванню уявлень про цінність права, інститути народовладдя, функції держави, конституційний устрій України, верховенство права тощо. А також «Трудове право» і «Цивільне право» – дисципліни, націлені на формування знань про трудові відносини, що виникають під час застосування людиною своєї здатності до праці й особисті немайнові та майнові відносини, основані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності дій учасників. Ці дисципліни сприяють формуванню практичних навичок правомірної поведінки студентів як потенційних учасників трудових і цивільних правовідносин.

До варіативної частини необхідно включити основні положення конкретних галузей та інститутів українського права, що регулюють майбутню професійну діяльність студентів. Наприклад, стосовно Харківської державної академії культури: для студентів спеціальності «Журналістика» – «Інформаційне право», «Медіаправо», «Авторське право» та ін., для студентів спеціальності «Туризм» – «Міжнародне право», «Правове регулювання туристичної діяльності» та ін.

Становлення сучасного фахівця, випускника вищого навчального закладу, визначається не лише рівнем його професійної підготовки, а й рівнем розвитку його моральної, політичної і правової культури. Сучасне українське суспільство потребує високої культури молодих фахівців, оскільки вона є передумовою стабільності самої держави, впливає на характер і ступінь розвитку економіки та демократії в правовій державі. Висока правова культура, що має на меті оволодіння знаннями правових норм та сформоване внутрішнє переконання й прагнення їх виконувати, є серйозним фактором законності і правопорядку. Студент, що володіє розвиненою правосвідомістю на рівні всіх його структурних

елементів, здатний стати активним носієм правової культури, ідей права, справедливості, брати участь у зміцненні законності та підвищенні правової культури населення. Таким чином, від якісного вирішення завдання розвитку правосвідомості в студентів вищих навчальних закладів безпосередньо залежить розвиток правової культури суспільства загалом, а отже, і формування реальної правової держави в Україні.

П. І. Голотенко

ПАРАДОКСОЛОГІЯ «ШКІДЛИВИХ ПОРАД» ГРИГОРІЯ ОСТЕРА

P. I. Holotenko

PARADOXOLOGY OF «HARMFUL ADVICE» BY GRIGORIY OSTER

«Шкідливі поради» (рус. «Вредные советы») Григорія Остера — один із бестселерів сучасної літератури, видання якого продовжується вже понад двадцять років. Загалом цей цикл творів складається із трьохсот вісімдесяти двох (382) мініатюрних прозаїчно-віршових опусів, які в перших виданнях розподілені на чотири частини («Вредные советы» 1, 2, 3; «Вредные советы для жуликов и воров»).

«Шкідливі поради» охоплюють різні теми та проблеми буденного життя сучасної людини. Під «зовнішньою оболонкою» публіцистично-гумористичного стилю тексту часто криється глибокий серйозний зміст — те, що можна означити як «мораль» поетичного твору. Головним мистецько-філософським засобом викладення Г. Остера є парадоксографічний метод — це схвалення (теза) шляхом заперечення (антитеза) та навпаки. Фактично весь цикл «порад» порушує одвічну життєву проблему протилежностей і парадоксу, що є органічним продовженням цієї лінії у філософській традиції.

Деякі опуси стосуються достатньо важливої проблеми пізнання та пошуку відповіді на певні запитання. Одним із прикладів таких «порад» може бути та, яка за порядковим номером є восьмою: «Никогда вопросов глупых / Сам себе не задавай, / А не то ещё глупее / Ты найдёшь на них ответ. / Если глупые вопросы / появились в голове, / Задавай их сразу взрослым. / Пусть у них трещат мозги».

У загальному сенсі поняття «дорослі люди» (рус. «взрослые») — це необов'язково ті люди, які є значно старшими за фізіологічним віком. Люди можуть бути приблизно одного віку, але з них хтось може бути більш «дорослим» у сенсі «досвідченим» у тій чи іншій сфері знань та діяльності. Однак у буденному житті поняття «доросла людина» позначає того, хто є повнолітнім і старшим власне за віком. Разом із цим, це поняття протиставляється поняттю «дитина», що в простому розумінні означає людину, яка не досягла повноліття. У цьому вірші Г. Остера йдеться як раз про таке співвідношення між людьми, коли мається на увазі спілкування підлітка з дорослою людиною середніх років (за сучасними європейськими стандартами). Це стає остаточно зрозумілим завдяки показовій графічній ілюстрації до тексту.

У вірші не говориться, про які саме «безглузді» питання йдеться. Однак із контексту стає очевидним, що маються на увазі не просто якісь «нікчемні» запитання, а такі, на які дійсно важко одразу надати правильну відповідь. Слід зауважити, що на буденному рівні спілкування простих людей навіть